

Θά με γνωρίσεις, άσκητή. Θά κάμεις δ, τι σούπα.
Πήγαίνε, έγω σέ χαιρετώ και ψεύγω, δοξαμένε,
Μά νά γλυτώσεις δέ μπορεί χωρίς έμέ τόν πλοίο,
Ο λόγος μου είναι άληθινός.— Έτσι τόν ψάρι τούπε.
Κι' ο μάντης άποκρίθηκε :— «Ο, τι μου λές θά κάμω».
Κ' έχωριστηκαν φιλικά κ' επήγαν. Ήπειν ήθέλαν.

Τότε ο φρόνιμος Μανούς μαζί μ' όλους τούς σπόρους
Τών ζωντανών άρμένισε στην πολυκυματούσα
Τή θάλασσα μ' ένα μικρό κι' αράβηλο καράβι.
Τό ψάρι άνενοήθηκε, κι' ούτό κερατοφόρο
Τό στοχασμό του έζόντας τού παρουσιάστη άμείως.
Έπείσαν τότες οί βροχές' κι' ο μάντης άμα τό είδε,
Κερατοφόρο και τρανό και σά βουνό μεγάλο,
Τόδεσε άπό τό κέρατο μέ τό σκοινί της πλώρης.
Κ' έτσι δειμένο έρίχτηκε μ' όρμη πολύ μεγάλη.
Στή θάλασσα τήν άνοιχτή κ' έσυρε τό καράβι.
Και τά νερά της θάλασσας της πολυκυματούσας
Έχόρευαν κ' έμούγγιζαν, κι' ο μάντης μέ τό πλοίο
Έβιάβαινε τούς όκεανούς, έπέντη τών ανθρώπων.
Κι' όπως ο νούς της γυναικός ταράζεται στή πίσος,
Έτσι και οί άνέμοι έτάραζαν τού μάντη τό καράβι
Και τάνεδοκατέβαζαν στην άπειρη τήν άρμη.
Ήταν τά πάντα νερούλα, κι' ο ούρανός κι' ο άέρας.
Κ' ή γή και τό στερέωμα ήταν άφηνισμένα.
Και τότες πλιά δέ φάνινταν στή χαλασμένον κόσμο
Παρά ο Μανούς κι' οί μάντιδες οί Έφτά κι' αυτό τό ψάρι
Πού άκούραστο στους όκεανούς έσερνε τό καράβι
Για πολλά χρόνια, βασιλεύει της οίκουμένης Κύρια.
Και τό καράβι τού Μανού τόφερε στή Ίμαλάιζ
Σέ μία κορφή, πού μία φορά «Κέρατος όνομαζόταν
Κ' έμίλησε γλυκά γλυκά στους μάντιδες γελώντας :—
«Σέ τούτην τή βουνοκορφή δέσετε τό καράβι».
Και τόδεσαν οί μάντιδες τήν όμιλή γρικώντας
Στων Ίμαλάτων τήν κορφή πού Κέρατο έλογιόταν
Και τώρα Κερατόδεμα λογίζεται, βασιλεύει.
Και τούς έξανμίλησε στεκόμενο σιμά τους :—
«Έγώ είμαι ο Βράχμας ο θεός, έγω είμαι ο Κοσμοπλάστης,
Έπείρα τή μορφή ψαριού κ' ήρθα νά σας γλυτώσω,
Καινούριον κόσμον ο Μανούς ο μάντης θένα χτίσει,
Θεούς ανθρώπους δαίμονες θά νά δημιουργήσει,
Κι' όλα τέσσελευτα της γής και κείνα πού κινιούνται,
Και θένα ψάλουν τό έργο του τών ποιητών οί στίχοι.
Ο νούς του δέ θά σκοτιστεί, γιατί θά τόν βοηθήσει,
Η δύναμη της χάρις μου στή νέα δημιουργία».
Έτσι τό ψάρι έμίλησε κι' άμείως άφανίστη.
Κι' ο μέγας μάντης ο Μανούς, ο γυιός τού Φωτοδέτη,
Ήθέλησε τά ζωντανά της γής νά ξαναπλάσει,
Κι' άρχινησε μέ έκυρίεψε τά φρένα του ή σκοτούρα.
Και τότες πάλε άσκήτησε κρητερικά ο προφήτης
Κ' ή δύναμη της άσκήσης τόν βοήθησε νά πλάσει
Όλα της γής τά ζωντανά προπούμενα καθέναν.

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ *

Ο κ. Αντρέας δέν τό υποψιάζότανε πώς τό
λεφκάδι της άνάλυσης δέ σήμαινε, πώς άπό λεφκά-
διαση δέν έπασκε καθαυτό ή Κατινούλα και πώς
προερχόταν άπό τό νεφρί της μαζί μέ τό έμπυο ή
πιό σωστά ξαιτιά, πώς είτανε δηλαδή,
όπως λένε οί γιατροί, νεφρολέπιαδο. Τό αίμα της
δέ λεφκάδιαζε διόλου. Σά νά μήν τό κατάλαβε ούτε
ο κ. Άμάρος. Διαγνωστικέφε φουσκοαβρώστια. Τόσο
μόνο. Ασημόνησε όλότελα ο ίδιος πώς τό νεφρί της
είχε ξεκολλήσει πρό δέκα χρόνια. Περσμένα ξεχα-
σμένα. Τούς γιατρούς έδικα τούς κατηγορούμε. Εί-
ναι άνθρωποι κι' άφτοί σάν και μέν. Τούς περνούμε
για θεούς και δέ βλέπουμε, δέ στοχαζόμαστε πώς
και τού λόγου τους παθαίνουμε όσα παθαίνουμε κ'
οί άλλοι. Άθρόπινα πράματα. Έως κιόλας άθρώ-
πινες άνάγκες ή κούραση, κάποτες ή άδιαφορία, κά-
ποτες κ' ή βριασιμάρα. Ο γιατρός έχει νά κάμη μέ

(*) Η άρχή του στό 228 φύλλο.

ΑΛΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΨΕΜΑ

(Ιστορίες για παιδιά και φιλοσόφους)

Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΗΣ ΣΙΩΠΗΣ

Στό μάρμαρο ενός έρημικου τάφου καθόνται δυό
άνθρωποι. Τό Ήταλιό, κιτρινισμένο μάρμαρο μέσα
στό φώς τού φεγγαριού, λάμπει κατάλευκο σά χιό-
νι. Τό φεγγάρι βαλσαμώνει και κάνει σάν ψεύτικη
όλη τήν έξοχή όλόγυρα, τά δέντρα, τά σπιτάκια,
τόν παλιόν μεσαιωνικόν πύργο, τήν άκίνητη λίμνη.
Οί δυό άνθρωποι καθόνται άπάνω στό λευκό μάρ-
μαρο. Ο ένας είναι γέρος μέ κατάσπρα μαλλιά
και μακρυά χιονισμένα γένεια. Ο άλλος είναι ένα
παιδί μέ σγουρά κατάξανθα μαλλιά. Ο γέρος λείει
στό παιδί.

— Κάτω άπ' αυτό τό μάρμαρο κοιμάται ο φι-
λόσοφος πού είδε τό θαύμα.

Τό παιδί χαϊδεύει τό λευκό μάρμαρο μέ τά πα-
χουλά χεράκια του.

Ο γέρος άνιστορεί τό παραμύθι τού φιλοσόφου.

*

Μέσα στόν ψηλόν πύργο καθότανε ένας γέρος φι-
λόσοφος. Ο γέρος φιλόσοφος κοιμάται τώρα κάτω
άπ' τό λευκό μάρμαρο. Κι' ο πύργος άπό τότε έμει-
νεν έρημος. Κανένας δέν ήρθε νά καθίση εκεί μέσα,
ούτε κανένας περνάει σιμά του.

Ο φιλόσοφος είτανε κλεισμένος χρόνια και χρό-
νια μέσα στόν πύργο του. Ζούσε όλομόναχος μέσα
σέ παλιά βιβλία, τριγυρισμένος άπό παράξενα έργα-
λεία, άπό μεγάλους χάρτες, φαρμάκια και νεκρο-
κεφαλές. Όλόγυρα στους τοίχους είτανε κρεμασμένα
μέσα σέ παχειά άκόνη, σαύρες ξεραμένες, πουκάμισα
φιδιών, ξερά βότανα και κάθε λογής μάγια. Και τά
ψηλά κυπαρίσσια, ψηλότερα άπ' τόν πύργο, πνί-
γανε όλοτρόγυρα μ' ένα μαύρον ήσκιο τούς τοίχους
και τά παράθυρα.

Κλεισμένος μέσα στόν πύργο του ο φιλόσοφος,
ζητούσε νά πλάση μέ τή φαντασία του, μέ τή σο-
φία και τήν άγάπη, πού κρυφόκαιγε κάτω άπ' τήν
παχειά στάχτη της καρδιάς του, ζητούσε νά πλάση
μία Πολιτεία. Μία Πολιτεία πού κανένας φιλόσοφος
δέν τήν είχεν όνειρευθεί ως τώρα.

Ο πύργος, άπάνω στόν ψηλό λόφο, είτανε σά
σκιάχτρο. Κανένας δέν έξύγωνε κοντά του. Και κα-
νένας δέν είχε ίδει ποτέ τό γέρο-φιλόσοφο πού κα-

θότανε όλομόναχος μέσα στή παλιά βιβλία, στίς
ξεραμένες σαύρες και τίς νεκροκεφαλές. Λίγανι μόνο
πώς ο γέρο φιλόσοφος δέν είχε ίδει ποτέ του τόν
κόσμο, δέν άγαπούσε τούς ανθρώπους και δέν είχε
γνωρίσει τήν άγάπη. Και λίγανι ακόμα πώς σάν έ-
γέρασε πολύ και είδε μέσα στους χάρτες και τά
βιβλία, πώς ο Χάρος έρχεται νά τον πάρη, άπο-
θύμηση τή ζωή κι' άποζητούσε τούς ανθρώπους κ'
ήθελε νά γνωρίση τήν άγάπη. Κι' όσοι περνούσαν
μακριά άπ' τόν πύργο τά μεσάνυχτα λένε πώς ή-
κουγαν μία ραγισμένη φωνή πού τραγουδούσε λόγια
της άγάπης.

Αυτός είτανε ο φιλόσοφος τού είδε τό θαύμα.
Τώρα κοιμάται κάτω άπ' αυτό τό μάρμαρο. Ένα
βράδυ τό γεμάτο φεγγάρι πρόβαλε άπό τόν άντε-
κρυνό λόφο. Υψώθηκε άνάμεσα άπ' τίς ψηλές λευ-
κες κ' ύστερα σταμάτησε καταμεσής τούρανου και
καθρεφτιζότανε μέσ' στή νερά της λίμνης. Τότε ο
γέρο-φιλόσοφος ξεπρόβαλε άπ' τό ψηλό άψιδωτό πα-
ραθύρι. Τό φώς τού φεγγαριού έπεσε άπάνω στή
λευκά του μαλλιά, στό πλατύ του μέτωπο, στή μα-
κρυά χιονισμένα του γένεια και γλύστρησε ως τήν
ψυχή του. Ο γέρο-φιλόσοφος έννοιωσε τότε τά γέ-
ρικά στήθια του νά πλημμυρίζουν άπό ένα κατάρ-
λευκο φώς. Κι' άναστήναζε.

Ο άναστεναγμός του δέν άκούσθηκε. Ένα άη-
δόνι πού τραγουδούσε μέσα στή κλαδιά τού κυπα-
ρισσιού βουβάθηκε κι' αυτό. Τό έλαφρό φλοίσβημα
τού νερού έσβυσε γλυκά στίς όχθες της λίμνης. Τό
μακρυόν παραπνον τού κούκου έσώπασε. Όλους τούς
ήχους τούς ήπιε τό φώς τού φεγγαριού.

Τότε μέσα στό φώς τού φεγγαριού ένας κόσμος
γεννήθηκε. Ο κάμπος έγένισε άπό κατάλευκες σκιές.
Οί σκιές άπλώθηκαν όλόγυρα κ' έγιναν άσπροντυ-
μένες παρθένας μέ χρυσά μαλλιά στους κατάλευ-
κους όμους, και παλληκαρία ψηλά και λεβέντικα,
μέ άσημένιες φορεσιές. Τά παλληκαρία άγκάλιασαν
τίς παρθένας και στήσανε χορούς άπάνω στό άνθη-
σμένο χορτάρι. Κανένα τραγούδι δέ πτέρωνε τάνά-
λαφρα πόδια, μέ τά ωραία κινήματα μοιάζανε σάν
μουσική και τάνερίσματα τών πέπλων μέσα στό φώς
μοιάζανε μέ τραγούδι.

Ζευγάρια-ζευγάρια ήσανε ξαπλωμένα κάτω άπ'
τίς άσημένιες λευκές. Ένας νέος άκούμπωσε τό ώ-
ραίο κεφάλι άπάνω στή λευκά στήθια μιας κοπέ-
λας και είχε τά μάτια του κλειστά και τά χείλια
καρφωμένα. Μία κοπέλλα άγκάλιασμένη μ' ένα πα-

αβρώστους άπό τό πρωί ως τό βράδυ. Άδύνατο νά
προσέξη τό ίδιο στόν καθένα, όπως μέν είναι άδύνα-
το και μέν, τό ίδιο νά προσέξουμε σ' ό τι κατα-
πιαστούμε στό διάστημα μιας μέρας. Ο κ. Άμά-
ρος πρόσθεσε ωςτόσο πολύ. Γιατρός μέ τόνομα κι' ά-
ξιόλογος θεωρητικός, πού πιστεύει άκλόνητα — κι' όχι
άδικα — στή θεραπευτική, πού τού ήρεζε νά διορίζη
γιατρικά, νά τά συναρμολογή τό ένα μέ άλλο σο-
φά και πιδέξια, νά σού παραγγέλνη άπό τό τάδε
πιτό, μέ νά προστέτης και τό τάδε, νά σού τό
διορθώση κι' άφτό μέ κάτι χάπια, και νά σού γε-
μίξη κόλλες και κόλλες χαρτί συνταγές.

Τού έλειπε και τό πιο σπουδαίο για τήν Κα-
τινούλα, πού δέν είτανε χειρουργός, κ' οί νεφροαβρώ-
στιες σήμερα, μαζί τους κ' οί φουσκοαβρώστιες θέλου-
νε χειρουργούς, μάλιστα ειδικούς, γιατί δέν είναι και
κάθε χειρουργού δουλειά. Πού νά τά ξέρη ο κ. Αντρέας,
άφου κι' ο κ. Άμάρος δέν τό μυρίστηκε πώς έπρεπε νά
στείλνη τήν άρρώστη σέ κανένα του συνάδερφο ; Μέ
τήν θεραπευτική νόμιζε πώς βολεύονται όλα. Δέν
πήγε ο νούς του στό νεφρί, μόνο και μόνο γιατί τό
νεφρί δέν τό γνώριζε όπως γνώριζε τά θεράπευματα
και τίς θεράπειες. Άγαθός άνθρωπος, μεσόκοπος, μέ
πρόσωπο γλυκό, γλυκά μάτια, γλυκή έκφραση και

σοβαρή, μακριά χαριζόσθα γένεια, μαλλιά κοντο-
κομμένα, όχι πολύ άψηλός στανάστημα, πάντα σάν
κουρασμένος και λιγάκι άδύναμος. Έτρεχε όλη τή
μέρα, τρείς φορές τή βδομάδα έβλεπε σπύτι του άβ-
ρώστους, και τότες πιά, νά πούμε τήν άλήθεια,
μπαρούσε κάπως και νάνασάνη, νά διασκεδάση κιό-
λας μέ κάτι ωραίες συλλογές πού είχε άπό διαφόρων
ειδών πράματα και πού τίς πλούτιζε μέ άγάπη,
άρχαία γαλλικά νομίσματα της παλιές βασιλικής
έποχης ή της πρώτης Δημοκρατίας, άγαλματάκια
ξύλινα, μπρούντζινα, χρυσά τών Ιντιών, της Κί-
νας, της Γιαπωνίας. Βούδες καθιστούς και σταθρο-
ποδισιασμένους, μάσκες κατσουφισμένες και τρομε-
ρές, ή γελαστές και μπουφικες. Άλμπόμια λαμ-
πρόδετα γεμάτα λουλούδια σφανταχτερά, ζουγραφι-
σμένα μέ τέχνη, πολύτιμες πορτοφάνες, μυριόχρω-
μες, σπάνια βιβλία, βάζα, σκαλισμένες κλειδαριές,
κλειδιά πού κρεμότανε στους τοίχους, όφισματα πού
σκεπάζανε τάπάνω της τσιμινιάς, κορνίζες όμορφο-
δουλεμένες, μινιατούρες, δαχτυλίδια τριαντά, έτα-
ζέρες φορτωμένες καρφάκια, ποτηράκια, γυαλιά.
εικονούλες, χρυσάφια, ειδίσματα λογιά λογιά και
μπιμπελότα, όλα μέ γούστο διαλεγμένα και συγυ-
ρισμένα. Τό σπύτι του σωστό Μουσείο.

ληκάρι τὸ κοίταζε γλυκά στὰ μάτια καὶ τὰ χεῖλια τους ἔστεκαν κλειστά σὰν μπουμπούκια τριανταφυλλιάς. Καὶ τὰ βουβὰ χεῖλια μοιάζανε σὰ νὰ μιλούσανε λόγια τῆς ἀγάπης. Μέσα στὰ νερὰ τῆς λίμνης περνοῦσε ἓνα μονόζυλο. Τὰ κουπιά του ἐσχίζανε τὸ γαλαζιο νερό. Καὶ τὸ νερὸ δὲν εἶχε φλοῖσθον κανένα, μόνο ρουפוῦσε τὸ φῶς μὲ βουβὴ λαχτάρα. Ἀπάνω στὸ μονόζυλο μιὰ νεράνθα ψηλὴ κρατοῦσεν ἑνῆρα μιὰ κιθάρα. Οἱ χορδὲς κάτω ἀπὸ τὰ λευκά της δάχτυλα τὰ μυστικὰ μάγια στάζανε στῆς λίμνης τὰ νερά.

Τότε ὁ γέρο-φιλόσοφος κατέβηκε ἀπ' τὸν ψηλὸ πύργο. Μέσα στὰ σκοτεινὰ του στήθια ἐνοιῶθε νὰ πλημυρῇ ἓνα κατάλευκο φῶς. Ἄφισε τὰ σκονισμένα βιβλία, τίς σαῦρες καὶ τίς νεκροκεφαλές. Καὶ κατέβηκε κάτω στὸν κάμπο. Τὰ πόδια του εἶτανε ἀλαφρὰ καὶ τὸ κορμὶ του πουπουλένιο. Κι' ὁ φιλόσοφος ἀναστενάξε ἀπ' τὰ βάρη τῆς καρδιάς του. Μὰ ὁ ἀναστεναγμὸς του δὲν ἀκούσθηκε. Τὸν ἤπια τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ. Τότε δὺο χέρια ἀρπάξανε τὰ δικά του καὶ τὸν ἔσυραν στὸν ὠραῖο χορὸ. Ὅλη τὴ νύχτα χορεύανε κάτω ἀπ' τὸν φεγγάρι. Κι' ὁ φιλόσοφος θαρροῦσε πὼς ὀνειρεύεται. Γιατὶ δὲν εἶχε γνωρίσει ποτέ του τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἀγάπη.

Ὅταν ἐκουράσθηκε νὰ χορεύῃ ἡ πιὸ ὁμορφὴ ἀπὸ τίς κοπέλλες, πέρασε τὸ λευκὸ της χεῖρι γύρω ἀπὸ τὴ μέση του καὶ τὸν ἔσυρε παράμερα κάτω ἀπὸ τίς ψηλὲς λεῖκες. Περπατοῦσαν ἀμίλητοι ἀπάνω στὸ μαλακὸ χορτάρι καὶ δὲν ἤκουγαν τὰ βήματά τους. Ὑστερὰ ἡ ξανθὴ κοπέλλα τὸν ἔφερε δίπλα σὲ μιὰ βρύση. Τὸ κρυσταλένιο νερὸ τῆς βρύσης κυλοῦσε σὰ φῶς ἀπάνω στὰ πυκνὰ πολυτρίχια βουβῶ, χωρὶς κανένα γαργάρισμα. Ἡ ξανθὴ κοπέλλα ἔβαλε τίς φούχτες κάτω ἀπ' τὴ βρύση καὶ τὰ λευκά της χέρια ξεχείλισαν σὰν ἀσημένιο ποτήρι. Ὁ φιλόσοφος ἔσκυψε στὸ ὠραῖο ποτήρι καὶ ἔσβυσε τὴ δίψα του μὲ νερὸ καὶ μὲ φιλήματα.

Κι' ὁ φιλόσοφος νόμιζε πὼς ὀνειρεύεται. Ὑστερὰ ξαπλώθηκαν ἀπάνω στὴ δροσερὴ χλόη. Τὸ φεγγάρι εἶτανε σταματημένον ἀπάνω ἀπ' τὰ κεφάλια τους καὶ τοὺς ἔλουζε μὲ τὸ φῶς του. Τὰ μάτια της κοιτάζανε τὰ δικά του καὶ τὰ μάτια τους λέγανε λόγια ἀγάπης. Ὁ φιλόσοφος ἔγινε τότε τὸ ἄσπρο του κεφάλι ἀπάνω στὰ γυμνὰ στήθη τῆς κοπέλλας. Μὰ ἡ καρδιά της δὲ χτυποῦσε. Μόνο τὸ στήθος ἀνεδοκατέβαινε σιγὰ σὰν ἐλαφρὸ κυματάκι. Κι' ὁ φιλόσοφος θαρροῦσε πὼς ὀνειρεύεται, γιατί ποτέ του δὲν

εἶχε γνωρίσει τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἀγάπη. Ἡ κοπέλλα τότε ἔσκυψε ἀποπάνω του. Τὰ χεῖλια της ἦσαν σὰ μὰ στὰ δικά του. Ἀνάμεσα στὰ δὺο χεῖλια ἓνα φιλὶ πετοῦσε σὰ λευκὴ πεταλούδα ποὺ ζητοῦσε ἓνα κόκκινο ἄνθος νὰ ξεκουρασθῇ. Μὲ ἓνα τρεμουλιαστὸ πίδαμα κάθισε πρῶτα στὰ χεῖλια τῆς κοπέλλας. Κ' ὕστερὰ κάθισε στὰ χεῖλια τὰ δικά του. Ἡ πεταλούδα πετοῦσε τρελλὴ ἀπὸ τὸ ἓνα λουλούδι στὸ ἄλλο. Καὶ δὲν ἀκούσθηκε κανένας ἦχος φιλοῦ στὸν ἀέρα, γιατί τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ ἤπια τὸ φιλὶ τους. Κι' ὁ φιλόσοφος θαρροῦσε πὼς ὀνειρεύεται...

Τὸ πρῶτ' οἱ χωριάτες ποὺ πήγαιναν στὰ χωράφια βρήκανε τὸ γέρο-φιλόσοφο ξαπλωμένον στὴν ἔχθη τῆς λίμνης. Τὸ πρόσωπό του εἶτανε γελαστὸ καὶ ἡμερο. Τὸ νερὸ ἔβρεχε τὰ πόδια του. Τὰ μάτια του εἶτανε κλειστά καὶ τὸ μέτωπό του λευκὸ καὶ κρύο σὰ μάρμαρο. Σὰ μιὰν ἀσπράδα ἀπ' τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ εἶχε μείνει ἀπάνω στὴν ἔχθη του. Κι' ἀπάνω ἀπ' τὸ κλεισμένον του στόμα μιὰ λευκὴ πεταλούδα, ἓνα φτερωτὸ φιλὶ πλανημένον ἀπ' τὴ μαγικὴ νύχτα, σάλευε τὰ φτερά της σὰ νὰ ἤθελε νὰ παυθῇ στὰ χλωμά του χεῖλια. Μακριὰ μέσα στὴ μέση τῆς λίμνης τὸ μονόζυλο ἔρημο γλυστροῦσε ἀπάνω στὰ ἡσυχὰ νερά. Ὁ φιλόσοφος δὲν ξύπνησε ἀπὸ τότε.

*

Στὸ μάρμαρο τοῦ ἔρημου τάφου κάθονται δὺο ἄνθρωποι. Τὸ παλιό, κιτρινωμένον μάρμαρο μέσα στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ φαίνεται κατάλευκο σὰ χιόνι. Κι' ὁ γέρος λέει στὸ παιδί:

— Κάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ μάρμαρο κοιμάται ὁ φιλόσοφος ποὺ εἶδε τὸ θαῦμα.

Τὸ παιδί χαϊδεύει τὸ λευκὸ μάρμαρο μὲ τὰ παχουλὰ του χεράκια.

Κι' ὁ γέρος ἀνιστορεῖ τὴν ἱστορίαν τοῦ φιλοσόφου.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Πουλιέται Δρ. 6

στὸ Βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἑστίας.

ΑΝΟΙΧΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Πρὸς τὸν Κύριο Γ. Μιλτ. Μαγνίνο

Χαίρειν

Μόναχο, Χριστογέννη 1906

Φίλε κύριε,

Αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἰδιόχρως τὸ δευτέρου σας γράμμα ἐπάνω στὸ γλωσσικὸ ζήτημα (Ἀθῆναι ἀρ. 62). Νὰ σὰς ὁμολογήσω τὴν ἀλήθειαν, καθὼς ἐπειτα ἀπὸ τὸ πρῶτό σας (Ἀθῆναι ἀρ. 57), ἔτσι καὶ τώρα, δὲν εἶχα κανένα σκοπὸ, οὔτε αἰσθάνομαι καμμία διάθεσιν νὰ δευτερολογήσω. Στὰ παλιωμένα ἐπιχειρήματα δὲν προσθέτετε τίποτα καινούριο, στὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος οὔτε μπαίνετε καν, ἀλλὰ περιορίζετε στὴν ἐπανάληψιν παλιῶν πομφολύγων, στὴν ἐπικλήσιν τοῦ προγονικοῦ μεγαλείου καὶ στὴν κατασκευτικὴ ὅσο καὶ ἀπειλητικὴ ἐπίσεισιν τοῦ φάσματος τῶν σκιῶν τῶν ἀρχαίων ψυχῶν. Τὸ ἔδαφος ἐπάνω στὸ ὁποῖον ἐζητήσατε νὰ τοποθετήσετε τίς γλωσσικὰς σας ἀρχὰς καθιπτὰ ἐντελῶς ἀδύνατον καθε συνεννόησιν.

Θὰ μὲ ρωτήσετε τότε γιατί λοιπὸν γράφω καὶ γιατί κάνω τὸν κόπο νὰ σὰς ἀπαντήσω. Νὰ σὰς τὸ ἐξηγήσω.

Ἐπαρατήρησα ὅτι οἱ πολλὲς καὶ μεγάλες πρεσβυτέραις ποὺ κάνετε κατανοῶν ὑπερβολικὰ δαχλῆρες, ἀνυπόφορες. Μοῦ φάνηκε—ἴσως καὶ νὰ γελεῖμαι—ὅτι κάπως ἀπρόσεκτα καὶ, τολμῶ νὰ πῶ, λίγος ἐπιπόλαια, ἐδιαστῆκατε νὰ φιλοδωρήσετε μὲ ὅλα τὰ δυνατὰ κοσμητικὰ ἐπίθετα, ἐκείνους ὅλους, ὅσοι εὐτύχησαν νὰ μὴ ἔχουν, ἢ ἂν προτιμάτε, ὅσοι δὲν εὐτύχησαν νὰ ἔχουν τὴν ἴδιαν γνώμην μαζί σας. Χωρὶς τὴν παραικρὴ δυσκολίαν, χωρὶς καθόλου νὰ κρατηθῇτε λέγετε γιὰ χιλιάδες συμπατριωτῶν σας, σπαρμένες σήμερον σὲ κάθε γωνίᾳ τῆς ἐλληνικῆς γῆς, σὲ ὅλα τὰ μέρη ὅπου ἀκούεται ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα, ὅτι εἰσὶ ἀπόστολοι ἀμαθείας, τέρατα ἀποβαλόντα κάθε ἰδέαν τοῦ καλοῦ, ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος θρασείας καὶ ἀπαίσιος χυδαῖσται, (αὐτὸ τὸ κομπλημένον ἀπευθύνεται εἰδικῶς σὲ μένα καὶ τὸ ἐξορῶ διὰ φιλοφρόνων εὐχαριστιῶν). Λέγετε ἀκόμη γιὰ λογαριασμὸν μας ὅτι δὲν ἔχουμε τὴν εὐγένειαν ἐκείνην τῆς ψυχῆς ποὺ ἔχετε σῆς καὶ ἡς εὐγενέστερον δὲν θὰ εὐβῇ τις ἐν τῷ κόσμῳ, ὅτι ἡ ψυχὴ γίμει ταπεινῶν αἰ-

Τὴν πρώτην φορὰ ποὺ πῆγε ἡ Κατινούλα, ὅταν μπῆκε στὸ σπουδαστήριον, ὁ κ. Ἀμάρος, σκυμμένος στὸ γραφεῖον τοῦ τέλειον κάποιον ἀνάγνωσμα ποὺ ταίραζε γιὰ τὴν Ἀκαδημίαν τῆς Γραμματικῆς, βίχοντας κάπου κάπου μιὰ ματικὴ ἐλόγου στὴν κάμαρα, ἓνα μέρος καὶ ἀφῆτ' τοῦ Μουσείου, μάλιστα τὸ πιὸ πλούσιο καὶ τὸ πιὸ περιποιημένον. Ἐτρίψε ἡ πόρτα, σήκωσε τὸ κεφάλι, κοίταξε τὴν Κατινούλαν στὸ πρόσωπο, δὲν τοῦ ἄρρεσε ἡ ὄψη της. Ἀναθυμίσθηκε ὅλους τοὺς Ὀλμπιέρηδες ποὺ εἶχε νουθελέψει στὴ ζωὴν του, τὸν Ἀντρέαν, τὸν πατέρα τοῦ Ἀντρέα, τὴν Ὀλίαν, τὰ παιδιά της, τὸ θεῖόν της τὸ ζουγράφον, τὴν Ἄννη καὶ τοὺς δικούς της. Καλὴ, πῶς περνᾷ ὁ καιρὸς! Μὰ καὶ ἀφῆτ' ἡ δὲ τὴν γνώριζε. Κάτι ἔπαθε πρὸ δέκα χρόνια ἡ δούλα τοῦ σπιτιοῦ καὶ τὴν γιάτρεψε. Δὲν τὴν ρώτησε ὅμως νὰ τοῦ τὰ ξαναπῇ, γιατί ἀρχὴ καὶ ἀξίωμα τὸ εἶχε πὼς οἱ ἀγράμματοι, ἀκαλλιέργητοι, ἀπλοῖκοι ἄνθρωποι, δὲν ξέρουνε νὰ σοῦ ἀποκριθῶν, καὶ ἀντὶς νὰ σὲ βοηθήσουν, σοῦ μπερδέθουν τὴν διάγνωσιν. Τί νὰ ρωτᾷ κιόλας; Ἄμα καὶ αἰματίνες σημαίνουνε φουσκαρρώστια. Κλασσικὰ πράγματα. Τὸ βλεπε καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν. Δὲν ταραχτήκε γιὰ τὸ ἔμπυον ἔμπυον βγάζει καὶ ἡ φούσκα. Ἐμπυον, λευκάδι, τὸ ἴδιο σὲ τέτοιες ἀρρώστιας. Δὲν τὴν

ἔξετασε, δὲν τὴν ἔκρουσε, δὲν τὴν στήθεσκόπησε, δὲν τὴν γαστροσκόπησε, τίποτα. Μήτε τὴν ἔγγιζε. Τῆς παρήγγειλε γιαντρικὰ καὶ τῆς εἶπε νὰ ξαναρχεταὶ κάθε δεκαπέντε μέρες. Γλήγορα θὰ γειάνη.

Καταχάρηκε ἡ Κατινούλα. Κατάχαροι ὅλοι σπῆτι, καὶ πρῶτος ὁ κ. Ἀντρέας. Ἀπὸ τότες πιά δὲ φρόντισε. Κανονικὸς, γεωμετρικὸς ἄνθρωπος. Ἄμα μίλησε ὁ γιαντρός, ἔγινε ἡ δουλειά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'.

Βοῆ τηλωπὸν ἰωάν.

Ἡ Κατινούλα πήγαινε, ὅπως τῆς εἶπε, κάθε δεκαπέντε μέρες στοῦ γιαντροῦ. Μὰ τὰ βάσανά της δὲ λιγαστέθην μὲ τὰ γιαντρικὰ τοῦ κ. Ἀμάρου, παρὰ ξεναντίας πολύνανε κάπως μὲ τίς βίβλους ἱσίου ποὺ τοῦ ἔκανε. Ὁ κ. Ἀμάρος κατοικοῦσε ἀπὸ ἄλλο μέρος τοῦ ποταμοῦ, πενήντα λεφτά ὡς μιὰ ὥρα διάστημα μὲ τὸ λεωφορεῖον, σὰν ἐρχόσουν ἀπὸ τὸ σπῆτι. Στὴ μέση τοῦ δρόμου, ἀπάνω κάτω, βρισκότανε τὸ σκολεῖν τῆς Μοιρίτας, ὅπου ἡ Κατινούλα ὠδηγοῦσε τὸ παιδί δὺο φορές τὴ βδομάδα τὸ πρῶτ', καὶ δὺο φορές, τετάρτη καὶ σάββατο, ὕστερὰ ἀπὸ τὸ πρόγραμμα τὸ μεσημεριανικόν. Ἀρχίζε τὸ μάθημα

στὶς δὺο, τέλειονε στὶς τέσσαρες ἡμισυ. Ὁ κ. Ἀμάρος δεχότανε τοὺς ἀρρώστους τὴν τετάρτην τὰ πόγεμα. Λοιπὸν ἀποφασίστηκε πὼς ἡ Κατινούλα θὰ φένη τὴ μικρὴν στὸ μάθημα, χωρὶς νὰ τὴν προσμένῃ σκολεῖν. Θάναθαίνε στοῦ γιαντροῦ καὶ θὰ γυρίζη νὰ παίρνῃ τὴ Μοιρίταν. Παρηκαλίσανε καὶ τὸν κ. Ἀμάρο, ἀφοῦ εἶτανε μάλιστα φίλος τους, ἀφοῦ τὰ ἔφερε κιόλας, νὰ μὴν τὴν ἀφῆνῃ νὰ προσμένῃ, ἀμέσως νὰ τὴ βλέπῃ, γιὰ περισσότερη ἐφοκλία.

Ἡ Κατινούλα, ταχτικὴ πάντα στὴ δουλειά καὶ ἀπὸ φυσικὴν της, ἔμαθε ἀκόμη πιὸ πολὺ νάγαπᾷ τὴν τάξην ἀπὸ τὸν ἄφρονικόν της, τὸν κ. Ἀντρέαν. Ὅλα μετρημένα τὰ ἤθελε μὲ τὸ κομπάσσο καὶ φοβερὰ τὴν δυσχεροῦσε τὸ χαρτομέρι. Ὅτι ποὺ ἀποχαιρετοῦσε τὴν μικρὴν μ' ἓνα φιλάκι, ἔτρεχε γλήγορα στοῦ γιαντροῦ, πεζή, γιὰ νὰ μὴν τὴν ρωτήσουνε σπῆτι καὶ πλερώσουνε ἄδικα λεωφορεῖα. Τῆς τὸ παρὰγγέλανε φαίνεται καὶ γιὰ τὴν ὑγείαν της νὰ περπατῇ. Γιὰ εἴκοσι λεφτά, φερμένη στοῦ κ. Ἀμάρου. Νόμιζε πὼς μ' ἓναν κόπον θάμπαινε καὶ στὸ σπουδαστήριον. Μὰ ὁ κ. Ἀμάρος εἶτανε ἡσυχὸς ἄνθρωπος. Εἶχε καὶ κάμποσους πελάτες, κάμποσα γραψίματα, κάμποση ἐργασία. Νὰ βιάζεσαι, δὲν ἀξίζει σκοτώνεσαι καὶ τί κέρδιζες; Ἀλήθεια, στίς